

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE.

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L		A P A R E		REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA București, CALEA RAHOVEI—5 Lângă Palatul Justiției TELEFON No. 748
Pe an, în România	30 lei	De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet		
6 luni	16 "			
3 luni	8 "			
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni		Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte		

S U M A R :

Căsătoria între nechi supus francez și nepoată supusă turcă, celebrată în Italia la 1865, după formele nsitate în această țară, cu dispensa Regelui celor două Sicilii și aceia a Papei, fără dispensa Impăratului Franței pentru soțul francez, este valabilă? de d-l M. Flechtenmacher;

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ:

Curtea de casație, secția I: *Christache Ionescu cu Preotul P. Popescu*;
Curtea de casație, secția III: *I. Grigorescu cu Minist. de Finanțe și Minist. de Domenii, cu o Observație*;
Curtea de apel Iași, s. I: *Ianuș G. M. Robu Giuchină cu Mihaia Martin Robu*;
Tribunal Notariat Ilfov; *D. Th. Mandrea cu N. I. Opreșcu și Direcția C. F. R.*;
Judecătoria Ocolului VI București: *M. Zerner cu Protopopescu și Direcția C. F. R.*;
Idem: *G. I. Protopopescu cu Iosef Schlesinger și Direcția C. F. R.*;
Judecătoria Ocolul I Iași: *T. Rădulescu cu Voisșel, Stoianovici și Direcția C. F. R., cu o Observație.*

Căsătoria între unchiu supus francez și nepoată supusă turcă, celebrată în Italia la 1865, după formele usitate în această țară, cu dispensa Regelui celor două Sicilii și aceia a Papei, fără dispensa Impăratului Franței pentru soțul francez, este valabilă?

Înainte de a discuta cestiunea din punct de vedere a dreptului internațional, constat, că dreptul musulman nu cunoaște, pentru rudenie colaterală, alte împiedicări de cât între frate și soră, între frate și descendenții surorii și între soră și descendenții fratelui, în rudenie legitimă ca și în cea naturală. Cum însă aceste prohibițiuni sunt prevăzute în Coran, ele nu sunt aplicabile necredincioșilor.

În dreptul civil francez, art. 163 împiedică căsătoria între unchiu și nepoată sau între mătușă și nepot, dar această prohibițiune poate să fie ridicată de către Rege (art. 164 C. civ.), pentru cause grave, prin dispensă.

În fine codul civil Italian reproduce aceleași împiedicări ca și codul Napoleon, în această materie, adică codul Italian prohibe căsătoriile în gradul de rudenie sus arătat, dar Regele poate să ridice prohibițiunile, pentru cause grave, lăsate la suverana sa apreciațiune.

Examinând problema, trebuie să recunoaștem, că cestiunea este foarte delicată. Doctrina și jurisprudența n'au rezolvat speța, ce ne preocupă. În colecțiunile juridice se găsesc numai câte-va hotărâri isolate: Cass. fr. 8 Noembrie 1824, Trib. Seine 4 Decembrie 1873, 4 August 1880, cari declară, că după legea franceză va trebui să se aprecieze în cas de căsătorie a unui francez în străinătate, împiedicările la căsătorie din cauza rudeniei, alianței sau adopțiunii și Trib. Draguignan 21 August 1863, care declară nulă căsătoria celebrată în străinătate fără dispensă, între unchiu și nepoată de naționalitate franceză.

Legea franceză a prohibit căsătoria în zisul grad de rudenie, condus de motive de ordine publică, de interes social și moral. De și apropierea de rudenie nu este așa de mare și chiar sunt state civilizate, chiar din Europa (de ex. Germania), cari autoriză asemenea casătorii, fără nici o dispensă, legiuitorul francez, și după el, legiuitorul italian, mai severi, au găsit că societatea este interesată să conserve bunele moravuri, să se desvolte și să se fortifice moralitatea, și cu toate că există o mare deosebire între aceste fapte, cari constitue incestul civil, și între bigamie și delictul de incest propriu zis între ascendenți și descendenți sau între frate și soră, totuși legea franceză, ca și cea italiană, fără nici o deosebire, au considerat aceste fapte ca cauză de nulitate a căsătoriei, cu singura distincțiune, că pentru aceleași motive de ordine publică, pentru cari au prescriș o asemenea prohibițiune, au considerat util, în interesul moralității de a se acorda dispense (art. 164 C. civ.), apreciindu-se de către capul statului importanța cauzelor grave, cari pot turbura ordinea publică și bunele moravuri mai mult de cât căsătoria în gradul de rudenie sus arătat.

Nulitatea unei asemenea căsătorii, celebrată fără dispensă, este absolută ca și în cazul de incest propriu zis sau de bigamie; ea este de ordine publică și poate să fie ridicată nu numai de către persoanele interesate, dar chiar de către Procuror, reprezentant al societății, care poate și este

dator să ceară nulitatea căsătoriei în timpul vieții ambilor soți și condamnarea lor la despărțire (art. 190 C. civ.).

Din tot ceia ce am expus, rezultă, că aceste condițiuni de rudenie și împiedicările respective nu sunt numai niște dispozițiuni de pur interes privat, de statut personal, ca cele prevăzute de art. 144, 148, 149, 150 etc. C. nap., dar ele interesează ordinea publică, privesc existența chiar a societății și constituiesc un drept, căruia nimeni nu poate să-i opună un alt statut oare-care. Bunele moravuri sunt una din cauzele, cari produc statutul real, statutul teritorial.

Aceste dispozițiuni sunt aplicabile și străinilor cari voesc să se căsătorească în Franța? In cas de conflict între statutul personal și statutul real, care din două va decide despre soarta căsătoriei?

În ce privește incestul propriu zis, care consistă în unirea între rude sau aliați în linie directă *in infinitum* și între frați și surori, incestul de dreptul ginților, este într'atâta contra moralei, în cât este oprit de către toate popoarele civilizate, afară de câte-va legislațiuni din extremul Orient, cari permit căsătoria între frați și surori. În privința unei asemenea împiedicări legea franceză formează un statut real, obligatoriu pentru străini, ca și pentru naționali.

Cestiunea este mai indoelnică în ce privește incestul civil, adică unirea între rude colaterale altele de cât frați și surori. Unele legislațiuni sunt, în această privință, mai puțin severe de cât a cea a Franței și a Italiei. Ast-fel legea germană autoriză căsătoria între unchiu și nepoată, mătușă și nepot, ceia ce în Franța este admis numai cu dispensă. Un unchiu german va putea să se căsătorească în Franța cu nepoata sa germană, ca și el, fără a avea dispensă? Negativa este în general admisă. Se susține că, atunci când legiuitorul francez a interzis căsătoria între unchiu și nepoată, între cumnat și cumnată, a fost determinat, nu de interesul privat al acestor persoane, dar de interesul general, de considerațiuni de morală și igienă publică, ceia ce e caracterul dispozițiunilor de ordine publică. Este adevărat, că se rezervă autorității dreptul să acorde dispense, dar și aceasta s'a făcut tot în vederea interesului general, căci se poate întâmpla, că în anumite cazuri excepționale, prohibițiunea căsătoriei să producă mai multe inconveniente de cât avantaje și, făcând-o posibilă prin obținerea dispensei, legea are de asemenea în vedere binele statului.

Unii autori însă susțin, că trebuie a se ține seamă de legea personală a străinului pentru determinarea împiedicărilor întemeiate pe rudenie sau alianță. Întinderea acestor prohibițiuni este,

în adevăr, reglementată de fie-care legislator după considerațiuni speciale pentru naționalii săi, și dacă el le judecă inutile pentru ei, nu e motiv ca legea franceză să se arate mai severă și să substituie prescripțiunile sale în locul acelor a legii străine. Și de altmintrelea, este greu, susțin acestia, de a se considera, ca fiind de ordine publică o prohibițiune, care poate să fie ridicată prin dispensă. (Pic. p. 151—152, Fiore 2° edit. No. 538. Journ. de dr. intern. priv. 1887, p. 158).

În opinia generală străinul, care ar voi să se căsătorească în Franța cu nepoata, mătușă sau cumnata sa, va trebui deci, cu toată facultatea, ce-i recunoaște în această privință legea lui personală, să capete dispensă. În acest sens Demolombe, *Traité du mariage*, T. I, No. 234; Aubry et Rau, T. 1, p. 96; Weiss, p. 453; Rougelot de Lioncourt, p. 165; Despagnet, No. 395; Bertauld, *Quest. prat.*, p. 26; Brocher, T. 1, p. 278 și chiar Laurent (*Dr. civ. intern.*, vol. IV, p. 538, No. 295 fin), care critică severitatea legii franceze și cu toate acestea recunoaște, că prohibițiunea din art. 163 este de ordine publică și constituie un statut real, când zice: «La règle est que le statut étranger est respecté; il y a exception quand dans un pays il existe une loi prohibitive, qui intéresse les bonnes moeurs et qui domine à ce titre le statut personnel. Le législateur devrait, à mon avis, décider que l'empêchement susceptible d'être levé moyennant dispense, ne forme pas un statut réel. Sans doute, les bonnes moeurs sont en cause, puisque je suppose, que le législateur mentient la prohibition; mais il ne suffit pas qu'une loi intéresse à un degré quelconque les bonnes moeurs pour qu'elle constitue un statut réel, il faut que l'intérêt de la moralité soit assez grand pour que l'existence, la conservation ou le perfectionnement de la société soit compromis par la loi étrangère. *Mais ce que le législateur peut faire, le juge ne le peut pas*; il doit se soumettre à la loi qui declare le mariage incestueux; cette loi est l'expression de la volonté générale et partant de la conscience publique».

Ultimele două circulări, asupra acestei cestiuni, adresate de Ministrul Justiției procurorului-general din Amiens din 18 Iulie 1877 și procurorului republicei din Cusset cu data 26 Iulie 1877 au decis, că dispensele trebuie să emane de la guvernul francez (*Journ. de dr. intern.* 1877, p. 573), și d-l Weiss, p. 453 confirmă că: «il va s'en dire que la dispense devra émaner du gouvernement français et non de celui de l'Etat dont les futurs relèvent».

Din toate cele expuse, rezultă clar că, după legea franceză, prohibițiunea art. 163 C. civ. are caracterul unei dispozițiuni de ordine publică, de

statut real, teritorial, care se impune chiar și străinilor, ce se căsătoresc în Franța, și că o asemenea căsătorie interesând bunele moravuri, nu poate să fie celebrată de cât cu dispensa acordată de guvernul francez, singurul competent și în măsură să aprecieze până la ce punct ordinea publică a statului este interesată sau turburată prin celebrarea unei asemenea căsătorii sau prin împiedicarea ei. În asemenea împrejurări interesele personale încetează; deci statutul personal nu poate produce nici un efect.

Și acum, dacă studiem natura acestei prohibițiuni în dreptul civil Italian, vom vedea imediat, că legislațiunea Italiei consacră aceleași principii ca și codul francez. Mai mult încă, codul civil Italian are meritul de a fi prevăzut dificultățile serioase, ce au fost examinate mai sus. Art. 102 începe prin a stabili principiul, că capacitatea străinului, pentru a contracta căsătoria este determinată de legea țării, căreia îi aparține; apoi adaugă: «Pe lângă aceasta, streinul este de asemenea supus împiedecărilor enumerate în secțiunea doua din capitolul întâi din acest titlu». În această secțiune a doua din codul Italian sunt prohibițiunile de ordine publică, spre deosebire de francezi, unde este o singură secțiune, în care se găsesc și prohibițiunile de ordine publică și cele de interes privat. Prin urmare, streinul, care se căsătorește în Italia, trebuie să satisfacă amândouă legile, pentru ca căsătoria să fie valabilă: 1° condițiunile de statut personal, legea națională, în tot ce privește interesele private, și 2° legea teritorială, statutul real, în tot ce se atinge de ordinea publică și bunele moravuri.

Aceste două statute, personal și real, pot să fie în conflict; în acest cas, statutul real are preferința. Pacifici-Mazzoni (Istitutioni di diritto civile Italiano, Lib. I, No. 75, t. I, pag. 178), explică aceasta prin faptul că aceste condițiuni sunt de ordine publică și chiar interesează ordinea publică internațională. Interpretarea sa este fondată pe autoritatea textului care este general *et ubi lex non distinguit, iudex distinguere non potest*. Așa dar, dacă legea streină este mai largă de cât legea țării unde se celebrează căsătoria, se va aplica statutul real, teritorial; dacă, din contra, legea streină este mai severă de cât cea a țării unde se celebrează căsătoria, se va aplica statutul personal al străinului, și aceasta din cauză că din punct de vedere al dreptului internațional, aceste împiedecări interesează ordinea publică internațională.

Ce se va întâmpla, dacă în țara de origină a unuia dintre soți, ca și în țara unde se celebrează căsătoria, există aceiași prohibițiune? Este absolut necesar ca viitorii soți să obțină dispensele am-

belor guverne, sau, din contra, este suficientă dispensa guvernului țării, unde se celebrează căsătoria?

În problema noastră, era nevoie de dispensa guvernului francez pentru soțul supus francez, sau era de ajuns dispensa Regelui celor două Sicilii, unde se celebra căsătoria?

Conform principiilor examinate mai sus, se poate imediat înțelege, că dispensa guvernului francez asupra acelorași împiedecări nu era de loc necesară, și deci căsătoria celebrată fără o asemenea dispensă este valabilă. Evident, prohibițiunea, care există în legea Italiană ca și în legea franceză, fiind de ordine publică și interesând mai ales bunele moravuri și existența statului Italian, unde se celebrează căsătoria în public, singurul competent și în drept de a examina cererea de dispensă, de a aprecia cauzele grave și de a judeca dacă ordinea publică va suferi prin celebrarea unei căsătorii între unchiu și nepoată, sau, din contra, prin împiedecarea unei asemenea căsătorii, este Regele Italiei, autorizat de statutul real, care nu poate fi întru nimic împiedecat de statutul personal al francezului. Soveranul Italiei, în virtutea legii teritoriale, era singurul în măsură să aprecieze dacă ordinea publică era interesată, să acorde sau să refuze dispensa.

Din punct de vedere al dreptului internațional, nici nu se poate concepe necesitatea celor două dispense, atunci când legile a două țări consacră aceleași împiedecări, căci conflictul ar fi inevitabil, și acest conflict va trebui să fie rezolvat în tot-de-auna în favoarea legii teritoriale. Ori, care ar fi rezultatul dacă am admite, că francezul ar avea trebuința de două dispense? Se poate întâmpla, ca guvernul Italian, asupra cererii de dispensă, apreciind cauzele grave, cari pot turbura ordinea publică și bunele moravuri, să autorizeze căsătoria, deci să acorde dispensa, găsind că este mai avantajos pentru ordinea publică, ca unchiul supus francez și nepoata supusă turcă să fie căsătoriți. Asupra aceleiași cereri guvernul francez, examinând aceleiași cauze grave, găsește, că moralitatea și ordinea publică ar fi atinse prin celebrarea unei asemenea căsătorii și respinge cererea de dispensă, apreciind că ordinea publică n'ar fi întru nimic turburată prin împiedecarea acestei căsătorii. Iată dar conflictul, care trebuie să fie rezolvat în respectul legii Italiane, a statutului real, căci constant fiind-că ambele legislațiuni au privit în același mod împrejurările cari pot atinge ordinea publică și au consacrat aceleași dispozițiuni, nu se poate admite că prin unul și același fapt, ordinea publică să fie interesată în două chipuri diametral opuse, și a-

tunci evident că suveranul locului, unde se celebrează căsătoria, va decide asupra cererii de dispensă.

Aşa dar, din momentul ce, chiar cu refuzul guvernului francez, de a ridica împiedecarea, căsătoria poate să fie celebrată cu singura dispensă a Regelui Italiei, aceiaşi soluţiune se impune, dacă supusul francez n'a obţinut o asemenea dispensă, căci nu importă de a şti dacă a făcut sau nu o asemenea cerere.

Această soluţiune se impune şi prin faptul, că francezul nici nu poate fi bănuir de a fi fraudat legea lui naţională, căsătoria fiind celebrată într-o ţară, în care legea proclamă aceleaşi împiedicări. Şi apoi, scopul legii este complect îndeplinit, căci cei doi legislatori au prohibit o asemenea căsătorie pentru aceleaşi cauze, şi autorizând-o sub condiţiunea dispensei Regelui, au voit numai ca aceste cauze grave să fie apreciate de către acela, care represintă ordinea publică în stat, suveranul, care poate mai bine să judece, dacă trebuie să admită sau să respingă o cerere de dispensă.

Pentru a termina acest studiu, insist încă asupra unui argument, care face să se evidenţeze soluţiunea ce preconizez; este că se admite în Franţa validitatea unei căsătorii contractată în ţară streină şi între streini, dacă nu există de cât o împiedicare, ce poate fi ridicată prin dispensă; o asemenea căsătorie se zice, că n'ar ofensa bunele moravuri şi poate fi asimilată cu o căsătorie contractată cu dispensă. Căsătoria între cumnat şi cumnată fiind lăcită în Franţa în virtutea unei dispense a Regelui, pentru ce nu ar fi lăcită în virtutea unei dispense a legii străine? (Laurent, Dr. intern., vol. IV, p. 546). Căsătoria între unchiu şi nepoată fiind valabilă în Italia, în virtutea dispensei Regelui Italiei, care a ridicat împiedicarea, pentru ce n'ar fi valabilă afară din această ţară?

Singurele motive ce s'ar putea opune ar fi: respectul legii naţionale, dacă francezul ar fi voit să fraudeze această lege şi apoi suveranitatea Statului, care trebuie să facă a-i se respecta legile. Dar atunci, *per à contrario*, răspundem că în speţă francezul nu poate fi presupus că a avut intenţiunea să fraudeze legea sa naţională, că ordinea publică a fost satisfăcută prin dispensa acordată de Regele Italiei, căci scopul moral al legii a fost îndeplinit şi nu se poate nici măcar bănuir că Regele Italiei ar fi fost complicele soţului francez în fraudarea legii franceze şi a ordinei publice. Şi apoi în ceia ce priveşte suveranitatea Statului, trebuie să admitem că căsătoria fiind celebrată în Italia, ordinea publică internaţională pretinde, ca validitatea căsătoriei să fie supusă suveranităţii ţării unde căsătoria se celebrează, în tot ceia ce priveşte cestiunile cari interesează ordinea publică.

«La capacité qui résulte du statut personnel ne peut être exercée dans une souveraineté étrangère, en violation des dispositions prohibitives de cette souveraineté». (Merlin, Quest. de dr. au mot Divorce, § XIII, t. V, p. 369).

Justiţia nu s'a pronunţat încă asupra acestei probleme, dar principiile expuse mai sus au fost recunoscute de către Institutul de drept internaţional, care în regulamentul adoptat în sesiunea de la Lausanne în 1888, relativ la conflictele de legi în materie de căsătorie şi divorţ a edictat regula următoare: «Art. 6. *Les autorités du pays, où le mariage est célébré, pourront accorder dispense des empêchements résultant de la parenté ou de l'alliance entre les futurs époux, ou du défaut de consentement de leurs parents ou tuteurs, dans les cas et dans la mesure où cette faculté appartiendrait, en vertu de la loi nationale des futurs époux, aux autorités de leurs patries respectives*». (Annuaire de l'Institut de Dr. intern. 1889, t. 10, p. 75).

Aceleaşi soluţiuni au fost adoptate de congresele juridice în 1892 la Madrid şi în 1893, 1894 la Haga.

În orî ce cas, dacă un singur moment s'ar putea susţine, că tribunalele franceze ar fi obligate, în virtutea legii naţionale, să declare nulă în Franţa o asemenea căsătorie, este însă îndubitabil, că în alte State, cum ar fi în România sau Grecia, o asemenea căsătorie urmează să fie considerată ca valabilă de oare-ce nu atinge ordinea publică din Stat.

Soluţiunea aceasta se impune şi prin împrejurarea, că severitatea legii franceze este foarte mult criticată de doctrină, care contestă chiar caracterul de incest unor asemenea căsătorii.

Jurisprudenţa foarte favorabilă decide, în echitate, că numai vădita fraudă la lege şi turburare a ordinei publice, pot să determine anularea unor asemenea căsătorii. Or, cum fraudă la lege nu se presupune, ci trebuie dovedită, problema se resolve printr'o cestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a judecătorilor, cari adesea consideră valabilă o asemenea căsătorie în interesul soţilor şi a copiilor.

Curtea noastră de casaţie prin decizia No. 213/904 (*Curierul Judiciar* No. 52/904 p. 435 şi *Dreptul* No. 68/905, p. 553), a judecat că căsătoria între unchiu şi nepoată, prohibită în mod absolut de legea română, celebrată în Austria, între soţi de religie mosaică dar pământeni români, nu poate fi anulată în ţară, dacă nu se constată că soţul s'a dus în ţară streină spre a încheia căsătoria în fraudă la lege.

Faţă de cele expuse, cred că căsătoria, de care am vorbit, este valabilă.

M. Flechtenmacher
Avocat

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența de la 11 Octombrie 1905

Președenția D-lui CH. PHEREKYDE, Președinte

Christache Ionescu cn Preotul P. Popescu

Act de paupertate. — Liberarea lui părții numai pentru instanțele de fond. — Dacă partea să poate servi cu acelaș act și înaintea Curții de casație.

De și un act de paupertate este liberat părții numai pentru instanțele de fond, însă, întru cât din el rezultă cu suficientă starea de sărăcie a părții care se servă de densus, în rațiune nimic nu se opune ca el să facă o asemenea dovadă și înaintea Curții de casație, cât timp partea care'l contestă nu dovedește că cel ce se servește cu densus are avere.

Decisiunea No. 406/905. — Respins incidentul de inadmisibilitate ridicat de intimatul Preotul P. Popescu asupra recursului făcut de Christache Ionescu contra decisiunii Curții de apel din București, s. III cu No. 178/904.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Pitiș din partea intimatului în dezvoltarea incidentului de inadmisibilitatea recursului pe motiv că actul de paupertate ar fi valabil numai pentru instanțele de fond ;

Pe d-l avocat Francovici din partea recurentului în combateri.

Deliberând,

Asupra incidentului de nulitatea actului de paupertate :

Având în vedere că de și actul de care se servă recurentul în instanță este liberat numai pentru instanțele de fond, însă din acest act rezultând cu suficientă dovada sărăciei, în rațiune, nimic nu se opune ca el să facă o asemenea dovadă și înaintea Curții de casație, cât timp partea care'l contestă nu va dovedi că cel ce se servă de act are avere ;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge incidentul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția III

Audiența de la 14 Octombrie 1905

Președenția D-lui C. G. ȘTEFĂNESCU, Președinte

I. Grigorescu cu Ministerul de Finanțe și de Domenii

Compensație. — Efectele ei. — Existența unor datorii reciproce între un particular și Stat. — Dacă în asemenea caz se poate opera compensațiunea.

Compensațiunea este un mijloc de stingere a două datorii reciproce care se operează de drept, în puterea legii, și această regulă, care este bazată pe principiul de echitate, ca un debitor să nu fie forțat a 'și plăti datoria, pe când cel'alt debitor să nu 'și plătească pe a sa, e o regulă generală care trebuie a se aplica atât în cazul în care compensația are a se face între două particulari cât și în cazul când datorii reciproce există între un particular și unul din departamentele Statului, întru cât nu există nici un text de lege care se deroge în această privință la regulile de drept comun, iar formele ce au a se păzi, pentru a se trece o asemenea compensație

în scriptele Ministerului, nu pot fi de natură a paraliza efectele unui mod legal de stingere a obligațiunilor.

Deciziunea 32/905. — Casată, în urma recursului făcut de I. Grigorescu, sentința Trib. Dâmbovița cu No. 425/905, dată în proces cu Ministerul de Finanțe și de Domenii.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat C. Dimitriu în dezvoltarea motivelor de casare ;

Pe d-l avocat C. Marinescu în combateri ;

Deliberând,

Asupra motivului de casare invocat :

• Violarea art. 1143 și 1144 C. civil și exces de putere, căci Tribunalul de art. constata că în contra creanței ce Statul are în contra mea, eu îi opun compensațiunea pe baza sentinței No. 462/903, și a decisiunii No. 278/904, s. I Curtea de apel București ; de și constată că ambele aceste datorii sunt lichide și exigibile, înși refuză totuși efectele compensațiunii, fără nici o justificare legală.

Având în vedere că recurentul I. Grigorescu fiind urmărit, în baza legii de urmărire, pentru plata sumei de 1397 lei, arendă pentru o moșie luată de la Stat, a opus la această plată, prin contestația ce a făcut, un titlu executoriu prin care și densus este recunoscut creditor al Statului pentru suma de 2012 lei, cerând a se face compensațiunea acestor datorii reciproce ;

Având în vedere că Trib. Dâmbovița, prin sentința supusă recursului, a respins contestația pe motiv, că compensațiunea nu se poate opera între datoriile și creanțele Statului, din cauza formelor ce sunt de observat pentru ordonanțarea plăților de către Stat ;

Considerând că din actele cauzei se constată în fapt, că ambele creanțe, ce se cereau a fi compensate, priveau pe același departament al Statului, Ministerul Domeniilor ;

Considerând că compensațiunea este un mijloc de stingere a două datorii reciproce, care se operează de drept, în puterea legii ;

Că această regulă este bazată pe principiul de echitate, ca un debitor să nu fie forțat a-și plăti datoria, pe când cel'alt debitor să nu facă plata datoriei sale ; că, prin urmare, regula aceasta este generală și trebuie a se aplica atât în cazul în care compensația are a se face între doi particulari, cât și în cazul când datorii reciproce există între un particular și unul din departamentele Statului ;

Considerând că nu există nici un text de lege care se deroage în această privință la regulile de drept comun, iar formele, ce au a se păzi pentru a se trece o asemenea compensație în scriptele unui minister, nu pot fi de natură a paraliza efectele unui mod legal de stingere a obligațiunilor ;

Considerând că așa fiind, recurentul era în drept a opune în compensație Ministerului Domeniilor titlul său executoriu, iar Tribunalul, respingând contestația bazată pe acest mijloc de apărare, a violat dispozițiunile art. 1143 și 1144 C. civ., astfel că motivul de casare este întemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea casează (1), etc.

Observație. — Deciziunea Inaltei Curți de casație consacra un principiu care este necontestat: compensațiunea legală este un mod de stingere a datoriei. În aceste privințe discuțiunea este înlăturată dacă condițiunile cerute de art. 1145 C. civil sunt împlinite.

(1) A se vedea sentința Trib. Dâmbovița, publicată în *Curierul Judiciar* No. 58 din 15 Septembrie 1905. (N. R.)

În afară de necesitatea legală, ușurința tranzacțiilor zilnice, justifică aplicarea cât mai întinsă a acestui mod de stingere a datoriei.

Chestiunea însă pe care o rezolvă deciziunea Inaltei Curți, și care vine după știrea noastră pentru prima oară în discuțiunea ei, este aplicarea specială a principiului pus de art. 1143 : dacă compensațiunea se aplică între particulari și Stat.

Tendința generală a dreptului modern este fără îndoială d'a pune pe Stat în toate litigiile pe care le are cu particularii pe același picior de legalitate.

Legile sunt pentru toți aceleași și atâta vreme până când aplicarea unei dispozițiuni din dreptul comun nu este formal înlăturată printr'un text de lege sau până când această aplicare nu aduce cu sine o perturbare în ordinea publică, instanțele judecătorești sunt datorate a aplica legea în întregul ei.

Legea comptabilității nu poate fi un obstacol la aplicarea compensațiunii; ea nu arată de cât formele după care se face plata, și nimic nu împiedică pe ordonantator d'a alătura acte justificative și d'a păzi formele legale. În speța noastră Ministerul de Domenii datoră recurentului sume pe care le primise în plus ca arendă pentru o exploatare petroliferă și tot ca arendă pentru un alt termen recurentul datoră Ministerului de Domenii o sumă necontestată.

Ce perturbație se aduce în ordinea generală a Statului opunându-se din acest punct de vedere compensația ca mod de stingere a datoriei?

Statul este în cazul de față un simplu particular. O singură excepție se admite și aceasta nu în baza legii, ci în baza unei practice îndelungate: compensațiunea se refuză când e vorba de contribuțiunii datorite de un contribuabil; și din acest punct de vedere doctrina încă e destul de exigentă și ar cere înscrierea acestei excepțiuni în lege. În toate cele alte cazuri când Statul datorează în baza unui contract și i se datorează dintr'un contract, el este considerat ca un particular și este supus dreptului comun, nefiind nici un interes general în pericol.

Comptabilitatea intervine însă și aci și tot practica, dar nu legea, temperează vigoarea principiului cerând o condițiune, adică aceea ca datoriile a căror compensație să cere față de Stat, să depindă de unul și același departament. Inalta Curte s'a pronunțat în același sens în deciziunea de față, care e dată cu cea mai înaltă îngrijire pentru baza legii și a rânduelilor Statului (Laurent, Vol. XVIII, No. 453 și urm.; Planiol, t. II, No. 611; Dalloz, obligations. 2730, 2732, 2733 și numeroase jurisprudențe ale Curței de casație Francese în Pandectes Francaises; Fuzier-Herman etc.). (N.B.)

CURTEA DE APEL DIN IAȘI, Sec. I

Audiența de la 1 Octombrie 1905

Președenția D-lui I. TH. BURADA, Prim-președinte
Ianuși G. M. Robu Ciuchină cu Mihai Martin Robu

Revisuire. — Apel asupra sentinței de revisuire. — Neexistența apelului. — (Art. 293, 294 și 303 Pr. civ.).

Revisuirea fiind, în drept, o cale extraordinară de atac a hotărârilor rămase definitive, hotărîrea pronunțată asupra cererii de revisuire, nu este susceptibilă de a fi atacată pe calea ordinară a apelului.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Ianuș Giurgi Mihai Robu Ciuchină, contra sentinței Tribunalului Roman No. 283 din 20 Maiu 1904, prin care se respinge cererea numitului de a se revizui hotărîrea aceluși Tribunal No. 674 din 15 Maiu 1881, în virtutea căreia se anulază vânzarea contractată între Giurgi Mihai Robu Ciuchină și Mihai Martin Robu, obligându-se pe acest din urmă să restituie celui întâi șase prăjini loc din comuna Sălăoani, fără vre-o restituire din prețul vinderii cumpărării;

Având în vedere desbaterile urmate în cauză și lucrările din dosar;

Considerând că revisuirea fiind, în drept, o cale extraordinară de atac a hotărârilor rămase definitive, hotărîrea pronunțată asupra cererii de revisuire nu este susceptibilă a fi atacată pe calea ordinară a apelului;

Că a se admite afirmativa în această chestiune, ar fi a se călca principiul stabilit de legiuitor în privința ordinii în care se poate uza de căile de atac a le unei hotărîri, intervenind acea ordine prin permisiunea de a uza de căile ordinare în urma celor extraordinare;

Considerând că aceasta rezultă și din art. 303 Pr. civ. care admitând revisuirea unei hotărîri date asupra unei cereri de revisuire, implicit recunoaște conform principiului de mai sus că, ori-ce cale ordinară de atac, în privința unei asemenea hotărîri, este închisă;

Considerând că de și apelantul, invoacă art. 291 Pr. civ. totuși, acel articol asimilează cererile de revisuire cu ori-ce alte cereri principale numai în privința modului cum au a fi cercetate și judecate, nu însă și în privința mijloacelor de atac al hotărârilor respective;

Văzând și disp. art. 293 Pr. civ.;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

(ss) I. Th Burada, T. Crivăț, P. Sadovianu.

Grefier (s) V. Vrânceanu.

contra
V. C. Ap. Buc. 511.
1911. Pref. Buc.
mai 23. TRIBUNALUL ILFOV, Secția de Notariat

Audiența de la 12 August 1905

Președenția D-lui V. G. BUZDUGAN, Președinte

D. Th. Mandrea cu N. I. Opreșcu și D-ția C. F. R.

Sentința No. 238

Poprire. — Indemnșările de locuință ale funcționarilor căilor ferate. — Poprire făcută pe aceste indemnșări pentru diferite creanțe sub vechiul art. 409 proc. civilă. — Dacă, în urma modificării din 1905 a acestui articol, asemenea indemnșări mai pot fi urmărite, și pentru alte creanțe de cât chiriă. — (Art. 409 proc. civilă modificat în anul 1905).

După dispozițiunile art. 409 proc. civilă astfel cum a fost modificat în anul 1905, indemnșările de chirie ce se acordă funcționarilor căilor ferate, sunt neurmăribile și nesesisabile în mod absolut, și ele nu se pot urmări și ceda de cât pentru chiria semestrului la care ele sunt aferente.

Astfel, în urma modificării art. 409 proc. civilă, acele indemnșări nu mai pot fi urmărite pentru alte

creanțe de cât cele anume arătate în lege, și de la punerea în aplicare a acestei modificări are a se invalida și a înceta ori ce urmărire începută pe temeiul vechiului art. 409 din proc. civilă.

Tribunalul.

Asupra contestațiunei făcute :

Având în vedere susținerile părților și actele prezentate ;

Având în vedere că în fapt se constată cum că d-l N. I. Oprescu ca cesionar al drepturilor d-lui Gr. Angelo în baza declarațiunei autentice la No. 6483/901 și în baza jurnalului acestui trib. cu No 5648/901 investită cu formula executorie, are să primească de la contestatorul de astăzi lei 10400 ;

Având în vedere că în baza acestui jurnal d-l N. I. Oprescu a făcut poprire pe indemnisația de locuință ce d-l D. Th. Mandrea primește de la C. F. R. ca șef de birou, care poprire s'a validat prin sentința acestui tribunal cu No. 203/902 rămasă definitivă ;

Având în vedere că această sentință de validare este dată în baza art. 409 proc. civilă care privește că indemnisația de chirie acordată funcționarilor C. F. R. se poate considera ca leafă într-un cât li se poprește 10% și acest venit intră în veniturile Casei pensiunilor ;

Considerând în drept că după dispozițiunea art. 409 proc. civilă, articol unic. promulgat la 30 Mai 1905 modificator vechiului text de lege, se prevede că indemnisațiile de chirie ce se acordă unor funcționari precum sunt aceia ai C. F. R. sunt neurmăribile și necesibile în mod absolut, ele însă se pot urmări și ceda în total numai pentru chiria pentru semestrul la care acele indemnisații sunt aferente, cea ce în speță nu se constată într-un cât această poprire este făcută în baza unor acte provenite din un act de ipotecă ;

Considerând de asemenea că alegațiunea făcută de contestator de a se invalida această poprire de la efectuarea în validarea ei, acest argument urmează a fi respins, de oare ce o lege urmează a se aplica de la data promulgării ei și pe viitor, iar nu în mod retroactiv, pe trecut ;

Pentru aceste motive, admite în parte, etc.

(ss) V. G. Busdugan, V. Riureanu.

JUDECATORIA OCOLULUI VI BUCUREȘTI

Carte de judecată No. 2161

Audiența de la 28 Iunie 1905

M. Zerner cu G. I. Protopopescu și Direcția C. F. R.

Retroactivitatea legilor de procedură — Poprire. — Poprire efectuată conform dispozițiunilor vechiului text al art. 409 Pr. civilă. asupra indemnisațiilor de locuință a le funcționarilor căilor ferate. — Dacă o asemenea poprire este valabilă și se poate valida în urma modificării art. 409 Pr. civilă prin legea din 29 Mai 1905.

De și în principiu, legile de procedură au efect retroactiv, însă are a se face o deosebire atunci când este vorba de un drept câștigat cu bună credință de către părți.

Astfel, dacă după art. 409 Pr. civ. așa cum a fost modificat prin legea din 29 Mai 1905, indemnisațiile de locuință ce primesc unii din funcționari, cum sunt o parte din cei de la căile ferate nu se mai pot urmări de cât, pentru chirie și pentru semestrelor cărora sunt corespunzătoare, totuși, atunci când poprirea fusese înființată anterior, cu alte cuvinte executarea începută, aceasta constituie pentru creditor un drept câștigat, față de care nu se mai poate invoca retroactivitatea conform art. 742 Pr. civ., într-un cât executarea are a fi condusă după vechiul text al art. 409 Pr. civ. sub prevederile dispozițiunilor căreia a fost începută.

Judecata,

Asupra poprirei de față :

Având în vedere că în adevăr după art. 409 Pr. civ., modificat prin legea din 29 Mai 1905, indemnisațiile de locuință ce primesc unii din funcționari, cum sunt parte din cei de la C. F. R., nu se mai pot urmări de cât numai pentru chirie și numai pentru semestrelor cărora sunt corespunzătoare, așa în cât poprirea de față nu s'ar putea valida, dat fiind că legile de procedură, fiind de ordine publică, are efect retroactiv ;

Considerând însă că acest principiu al retroactivității legilor de procedură nu se mai poate aplica, și o deosebire a casurilor se impune atunci când este vorba de un drept câștigat cu bună credință de părți ;

Având în vedere că poprirea are un dublu caracter, ca măsură de executare silită față de debitor și ca acțiune principală față de terțul poprit ;

Considerând prin urmare, că din moment ce poprirea a fost înființată, cu alte cuvinte executarea fiind deja începută, aceasta constituie pentru creditor un drept câștigat față de care nu se mai poate invoca retroactivitatea, conform art. 742 Pr. civ., într-un cât executarea urmează a fi condusă tot după vechiul text al art. 409 Pr. civ. sub prevederile dispozițiunilor căreia a fost începută ;

Că astfel fiind, poprirea de față, urmează a se valida ; Văzând art. 455 și următorii 742 Pr. civ. ;

Pentru aceste motive, validează poprirea, etc.

Jude (s) V. Cioflan.

Grefier (s) Al. Harezeanu.

Audiența de la 3 Octombrie 1905

G. I. Protopopescu cu Iosef Schlessinger și Direcția C. F. R.

Carte de judecată No. 3302

Poprire. — Validarea ei. — Hotărîre de validare rămasă definitivă. — Dacă ea poate constitui în toate cazurile lucru judecat. — Indemnisațiile de locuință a le funcționarilor căilor ferate. — Poprirea lor. — Executarea în parte a hotărîreii de validare. — Dacă în urma legii din 30 Mai 1905 modificatoare a art. 409 Pr. civ., executarea hotărîreii de validare, mai poate continua. — (Art. 409 Pr. civilă modificat în 1905).

De și o hotărîre de validare rămasă definitivă, ar putea constitui lucru judecat, însă, atunci când terțiul poprit este o instituțiune de stat, iar sumă poprită consistă într-o indemnisație de locuință, acea instituțiune nu devine debitoare a debitorului principal de cât pe măsură ce indemnisația devine exigibilă, și tot pe aceeași măsură are a se executa și hotărîrea de validare.

Prin urmare, pe cât timp asemenea indemnisațiuni ce se dau funcționarilor căilor ferate erau sesisabile ele se puteau reține și depune de direcția căilor ferate, pe numele creditorului, însă când acele indemnisații au devenit nesesisabile în urma modificării art. 409 proc. civilă prin legea din 30 Mai 1905, terța persoană, nu le mai poate reține, și deci executarea încetează.

Judecata,

Asupra contestației de față.

Având în vedere că în adevăr hotărîrea în validare e rămasă de definitivă, așa în cât ar părea că există autoritatea lucrului judecat ;

Considerând însă că în speță terțiul poprit este o instituțiune de stat, care nu devine debitoare a debitorului principal de cât pe măsură ce indemnisația de locuință a debitorului devine exigibilă și tot pe această măsură are a fi executarea hotărîreii de validare ;

Considerând că în asemenea caz, atâta timp cât indemnisațiile de locuință a le funcționarilor C. F. R. erau sesizabile, terța persoană le-a reținut și le-a depus pe numele creditorilor conform hotărârei de validare, din momentul însă când acele indemnisațiuni au devenit innesizabile prin modificarea art. 409 Pr. civilă, promulgată la 30 Mai 1905, terța persoană nu le mai poate reține și contestația urmează a fi admisă ;

Văzând și art. 409 Pr. civilă ;

Pentru aceste motive, admite în parte contestația, etc.
p. Judec. (s) Const. Kiva.

Grefier (s) Al. Harezeanu.

JUDECATORIA OCOLULUI I IAȘI

Audiența de la 24 Iunie 1905

Cartea de judecată No. 1208

Th. Rădulescu cu Voșel, Stoianovici și Direcția C. F. R.

Legi de procedură.—Efect retroactiv.—Drepturi câștigate.—Poprire.—Măsură conservatorie.—Art. 1 C. civ.—Indemnizări de chirie acordate funcționarilor căilor ferate.—Art. 409 Pr. civ.—Modificarea acestui text prin L. din 1 Iunie 1905.—Lege interpretativă.—Efect retroactiv.—Art. 1 C. civ.

1) În principiu, legile de procedură au efect retroactiv, întru-cât nu lovesc într'un drept câștigat ; și prin drepturi câștigate, se înțelege drepturile care au intrat definitiv în patrimoniul cuiva, și, care nu mai pot fi răpite din averea sa prin faptul nimănui

2) Poprirea fiind o măsură de conservare a sumelor poprite de creditor, nu conferă acestui din urmă un drept definitiv asupra sumelor poprite de cât atunci când intervine o sentință definitivă de validare

3) Orice lege posterioară, făcută în scop de a curma o controversă într'o materie legiferată mai înainte, nu poate fi considerată de cât ca o lege interpretativă, mai cu seamă atunci când controversa era relativă la aplicarea unor dispozițiuni de ordine publică, precum sunt acele cuprinse în art. 409 Pr. civ.

4) Legile interpretative, nestabilind reguli noi și ne făcând de cât să determine sensul legilor anterior existente, pot fi aplicate la faptele anterioare promulgării lor, retroactivitatea lor fiind numai aparentă, căci ceea ce se aplică nu e legea interpretată, ci legea primitivă interpretată și explicată.

În consecință, legea din 1 Ianuarie 1905, fiind o lege explicativă sau interpretativă a art. 409 din Pr. civ., principiul neurmăririi și necesității indemnizărilor de chirie alocate funcționarilor căilor ferate, statornicit de această lege, se aplică și popririlor făcute înainte de intervenirea acestei legi și nevalide în mod definitiv până la promulgarea ei.

Noi judecătorul,

Asupra contestații făcută de d-l Th. Rădulescu prin petițiunea înreg. la No. 10731/1905 ;

Având în vedere că, în fapt, din desbaterile urmate cât și din lucrările din dosar, se constată următoarele: d-nii I. Voșel și Hristea Stoianovici, înființează două popriri pe sumele ce D-ția C. F. R. datorește sau va datoră debitorului lor Th. Rădulescu, cu titlul de indemnisație de chirie ; că ambele popriri înființate au date anterioare promulgării legii din 1 Iunie 1905, prin care se modifică art. 409 Pr. civ. ;

Având în vedere că contestația tinde la invalidarea ambelor popriri, prin faptul că legea din 1 Iunie 1905 declară neurmăribile și necesibile indemnisațiile de chirie ce D-ția C. F. R. servește funcționarilor săi ;

Având în vedere și opunerile creditorilor, că în specie fiind un drept câștigat de ei, prin faptul înființării popririlor, nu se mai poate aplica noua lege ;

Considerând că, în princip, legile de procedură au efect retroactiv, întru cât nu lovesc un drept câștigat ; că prin drepturi câștigate se înțelege ori ce drepturi cari au intrat definitiv în patrimoniul cuiva, și care nu mai pot fi răpite din averea sa prin faptul nimănui ; că în specie, înființarea unei popriri fiind o măsură de conservare a sumelor poprite de creditor, nu conferă acestui din urmă un drept definitiv asupra sumelor poprite de cât atunci când intervine o hotărâre definitivă de validare, prin care să se opereze transportul judecătoresc ;

Considerând că, înainte de legea din 1 Iunie 1905, care modifică art. 409 proc. civilă, era discuție dacă indemnizările de chirie ce D-ția C. F. R. servește funcționarilor săi, fac parte din salariu, sau e o gratificație acordată acestora ; că, în această privință, s'au dat hotărâri contrazicătoare, iar prin actuala lege se tranșează controversa, asimilând indemnizările de chirie cu salariul funcționarilor, și declarându-le neurmăribile și necesibile, întocmai ca salariile ;

Considerând că, în princip, orice lege posterioară făcută în scop de a curma o controversă născută într'o materie legiferată mai înainte, nu poate fi considerată de cât ca o lege explicativă și interpretativă, mai ales atunci când controversa era relativă la aplicarea unor dispozițiuni de ordine publică, precum sunt acele din art. 409 proc. civilă ;

Că legile interpretative nu stabilisc reguli noi, ele nu fac de cât să determine sensul legilor existente și prin consecință, ele se pot aplica și la faptele anterioare promulgării lor, de oare ce retroactivitatea lor nu este de cât aparentă, căci ceea ce se aplică nu e legea interpretativă, ci legea primitivă interpretată și explicată (vezi D. Alexandresco, t. I, p. 31) ;

Că, prin urmare, legea din 1 Iunie 1905, ne fiind de cât o lege explicativă a art. 409 proc. civ., cea ce se aplică în specie, e legea de procedură din 1900, existentă la data înființării popririlor de față ; și cum după interpretațiunea dată de legiuitor la 1 Iunie 1905, indemnizările de chirie a funcționarilor C. F. R. sunt ca și salariile lor neurmăribile și necesibile, de cât în cazurile anume prevăzute de art. 409 proc. civilă, iar creanțele creditorilor popritori neaflându-se în nici unul din acele cazuri, urmează că contestațiunea lui Th. Rădulescu este fondată și cată a fi admisă invalidându-se popririle ;

Pentru aceste motive, admite contestația, etc.
p. judec. (s) M. Haralamb.

Observație.—Cartea de judecată a judec. Ocolului I din Iași, ce publicăm astăzi, este, după părerea noastră juridică. Veți în privința retroactivității legilor de procedură și a legilor interpretative, D. Alexandresco, t. I, partea I, p. 31 urm., iar asupra chestiunii de a se ști dacă poprirea este o măsură de conservare, veți de același autor, t. VI, p. 53, nota 2 ; 483, nota 2, 508, text și nota 2, etc. În fine, asupra chestiunii de a se ști dacă legea din 1 Iunie 1905, care modifică art. 409 din proc. civilă, se aplică numai în viitor, sau și la contestațiile din trecut, vezi Ilie Oprescu, *Curierul Judiciar*, din 1905, No. 64, cum și hotărârile Trib. Not. Ilfov și Jud. ocol. VI București ce s'au publicat în acest număr.

(N. R.)

A apărut :

Cars de Drept Comercial, pentru usul școalelor comerciale superioare de Virgil B. C. Benișache, avocat. Profesor de legislație comercială. Explicațiunea Cărții I (art. 1—489 cod comercial). Prețul 5 lei